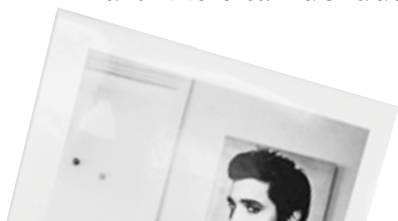

JUKKA TERVO

Ketä rakastamme kun rakastamme Elvistä

artikkeleita nuoruusiän luovuudesta ja tuhoavuudesta

KETÄ RAKASTAMME KUN
RAKASTAMME ELVISTÄ
- artikkeleita nuoruusiän luovuudesta ja
tuhoavuudesta

Zerkalo (1995), runoja

Ei koskaan, aina (1997), runoja

Teräskitarra – musiikkiterapia nuoruusiässä (2003), tutkimus

Kaksitoista sinistä kuuta (2007), runoja

Kurt Cobainilla oli masu kipeä (2008), runoja

Ämpärin räminä (2009), runoja

Kevät räjähti käsiin - kertomuksia nuoruudesta (2011), lyhytproosaa

Heräämisiä suuren kellon sisällä (2013), runoja

Ifa (2013), romaani

KETÄ RAKASTAMME KUN
RAKASTAMME ELVISTÄ
- artikkeleita nuoruusiän luovuudesta ja
tuhoavuudesta

Jukka Tervo

©2016JukkaTervo

Valokuvat ©2016Linda Sainio

Kustantaja: BoD™ – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: Books on Demand GmbH, Norderstedt, Saksa

ISBN: 9789523303270

Sisällys

I MUSIIKKITERAPIAA, ROCKIA JA POIKAIN KOLTTOSIA

- 15 Ollako vaiko eikä olla?
- 19 Pojat - kuolema Raksilassa
- 35 Musiikkiterapiaa nuoruusiän kriiseihin
- 45 Musiikkiterapia nuoren kasvun ja kehityksen tukena
- 79 Puhelimista, patarummuista ja pariutumisesta
- havaintoja auditiivisen kokemuksen merkityksestä
- 89 Rock on itsensä luomisen taidetta

II LUOVUUDESTA, LAPSUUDESTA JA MIELIKUVITUKSESTA

- 101 Luovuuden kipeä varjo - heijastuksia Andrei Tarkovskin Peilistä
- 109 Musiikki leikin maailmana - pohdintaa vanhempien ja opettajan merkityksestä Suzuki-opetuksessa lapsen luovuuden kehityksen kannalta
- 119 Polvenkorkuisten painajainen vai nappuloiden nautinto
- musiikin opettamisen ja oppimisen taiteesta
- 127 Mansikka, pikajuna, porkkana vai keppi - ristiriidat uuden oppimisen rakennusaineena
- 133 Äänen ja rytmin merkitys lapsen kehitykselle - musiikkiterapia kuulovammaisen lapsen kehityksen tukena
- 139 Nuoruuden liikkeestä liikkeen nuoruuteen
- 147 Poika joka vihasi tennistä
- 149 Ponipoika kultainen katastrologian valtakunnassa

III HURJAPÄITÄ AUTIOTALOSSA, SANOJEN MERKITYKSESTÄ JA MUSIIKKITERAPEUTIN TYÖSTÄ

- 161 Autiotalo - varhaisnuoruusikäisen tytön musiikkikokemuksen tarkastelua
- 177 Nuorten musiikkiterapian tutkimuksesta, hoitoon ohjaamisesta ja yhteistyön säilyttämisestä
- 195 Musiikin ja sanojen suhteesta musiikkiterapiassa
- 209 Musiikkiterapia ja työyhteisö - innostunut pelimanni laitoksessa
- 215 Hurjapäät

IV MASENNUS, EPÄTOIVO JA ELVIS

- 229 Ketä rakastamme kun rakastamme Elvistä?
- 233 Il Capitano - luovuuden kuollut kulma
- 243 Suljettujen ovien takana soi - musiikkiterapia nuorten masennuksen, antisosiaalisuuden ja psyykkisen hajanaisuuden hoidossa
- 267 Luovuus on toivon kokemus - nuoruusiän antisosiaalisuudesta Truffautin elokuvassa 400 kepposta

V TUHON JA TOIVON NUORI KAPINALLINEN SEKÄ NUORTEN AUTTAMISEN YDINKYSYMYKSIÄ

- 297 Julma maa
- 305 Nuori kapinallinen isää etsimässä
- 319 Auta, älä häiritse - psykoterapeuttisen nuoruusiänmusiikkiterapian ydinkysymyksiä
- 343 Nuoruusiän ongelmia ei ratkaista pillereillä

353 Julkaisut 1978-2016

Saatteeksi

Tämä kirja koostuu valikoimasta vuosien 1978-2016 aikana julkaisuista artikkeleistani musiikkiterapiasta, rockmusiikista, luovuudesta, nuorisokulttuurista ja nuoruusikää käsittelevistä elokuvista. Teos on ajankohtainen, koska vuonna 2015 tuli kuluneeksi neljäkymmentä vuotta kun aloitin työni musiikkiterapeuttina.

Pääsin kokeilemaan musiikkitoimintaa kehitysvammalaitokseen Oulun Tahkokankaalle vuonna 1975 ainoana koulutuksenani pitkä tukka, muutama bändikokemus ja innostuneisuus. Vammaisuuden surut ja ongelmat, mutta myös aitous, luovuus ja vilpittömyys jätivät minuun merkin jota kannan aina. Musiikki kuuluu kaikille.

Varsinaista musiikkiterapeutin ammattinimikettä eikä pätevoittävää koulutusta ollut vielä olemassa. Suomen Musiikkiterapiayhdistys järjesti kursseja alasta kiinnostuneille. Erityisesti suomalaisen musiikkiterapian isän Petri Lehikoisen kannustus oli keskeinen syy uravalintaa. Myös jokaisessa työpaikassani olen saanut itseäni kokeneempien hoito- ja terapia-alan ammattilaisten tukea ja opetusta.

Niitä tarvittiin erityisen paljon Oulun keskusmielisairaalassa jonne pääsin tekemään musiikkiterapiaa 1977. Sairaalassa oli siihen aikaan 900 potilasta ja meno sen mukaista. Sukkulointi raskaan psykiatrian parista Oulun yliopistollisen sairaalaan päiväsairaalaosastolle oli minun korkeakouluni. Potilaat, henkilökunta ja työryhmät opettivat paljon. Mielisairaanhoidajaksi valmistuin 1980-luvun alussa.

Urani kannalta tärkein kohtaaminen tapahtui sairaalan hällisevässä kahvilassa, jossa tapasin apulaisprofessori Tor-Björn Hägglundin. Hänen arvostuksensa luovuutta kohtaan teki minuun suuren vaikutuksen. Vasta myöhemmin ymmärsin kohdanneeni raskaan sarjan psykoanalyttisen vaikuttajan, koulutuspsykoanalyytikon ja opettajan, joka oli tullut Ouluun kehittämään nuorisopsykiatriaa ja nuoruusiän psykoterapiaa.

Pääsin musiikkiterapeutiksi hänen johtamalle juuri avatulle Oulun yliopistollisen keskussairaalan nuorisopsykiatriselle osastolle ja mukaan intensiiviseen nuoruusiän kasvun ja kehityksen sekä psykoterapian opiskeluun yhdessä työtovereitteni kanssa. Työnohjaajakseni sain koulutuspsykoanalyttikko Vilja Hägglundin. Olin parhaassa mahdollisessa opissa joka jatkuu edelleen Psykoterapiasäätiö Monasterissa. Musiikkiterapeutiksi valmistuin Jyväskylän yliopiston musiikkitieteen laitokselta 1987. Nykyisin työskentelen yksityisenä musiikkiterapeutina lasten ja nuorten parissa sekä kouluttajana ja työnohjaajana.

Yhteys nuoriin ei rajoittunut työpaikalle. Sain ilokseni ja uupumukseksi tulla myös neljän noin kahden vuoden välein syntyneen pojan isäksi, joten pitkän työpäivän jälkeen ei tekemistä ole puuttunut; lapsuuden ja nuoruusiän neljä variaatiota ovat pitäneet terapeutti-isän tuntosarvet herkkinä ympäri vuorokauden.

Käsillä olevaan kirjaan olen koonnut keskeisiä artikkeleita työurani ajalta. Kirjoittamisesta tuli osa ajattelu- ja opiskeluprosessia Tor-Björn Hägglundin kannustuksen kautta. Artikkeleita, jotka ovat tietysti aikansa lapsia, olen muokannut tähän kokonaisuuteen sopivaksi ennen kaikkea toistoa karsimalla. Silti samat nuoruusiän kasvun ja luovuuden ydinkysymykset nousevat monissa kirjoituksissa esiin ja ovat edelleen ajatteluni kivijalkoja. Sekaan olen sirotellut muutaman esseen, kolumnin ja ennen julkaisemattoman kirjoituksen, jotta kokonaisuudesta tuli mahdollisimman elävä.

Musiikkiterapiassa on monia suuntauksia jotka osin menevät päällekkäin (oppimisteoreettinen, pedagoginen, kognitiivinen, toiminnallinen, psykodynaaminen/psykoterapeuttinen jne.), ja sitä voidaan toteuttaa monin eri tavoin riippuen hoidettavien ongelmista, työyhteisön tavoitteista ja toimintamalleista sekä terapeutin koulutuksesta ja teoreettisesta viitekehyksestä. Tämän kirjan terapia-artikkelit kuvaavat omaa tapaani toteuttaa psykoterapeuttista nuoruusiän musiikkiterapiaa. Sen keskeiset kivijalat ovat nuoruusiän kasvun ja kehityksen erityispiirteiden ymmärtäminen, musiikin ja varsinkin rockmusiikin

tunnevoimaisuus ja psykoanalyttisen nuoruusiän psykoterapian kliininen käytäntö.

Taide, erityisesti rockmusiikki ja nuoruutta käsittelevät elokuvat antavat hyvän mahdollisuuden lähestyä nuorten maailmaa. Olen nuorten asioiden lisäksi pohtinut kirjoituksissani musiikin merkitystä lapsen luovuudelle ja kasvulle, kuulovammaisille, liikuntaa ja urheilua nuoruusiässä sekä Suzukipedagogiikan eri puolia.

Tärkein syy tämän kirjan kokoamiseen on nuoruus. On tärkeää ymmärtää mikä nuoruusiässä kuuluu normaaliin ikäkauteen, mikä on kärjistynyttä kriisiytymistä ja mikä viittaa vakavampiin ongelmiin. Psykoterapeuttinen näkökulma tarkoittaa nuoren omaan kokemusmaailmaan perehtymistä, ymmärrystä nuoruuden keskeneräisyyttä kohtaan ja nuoren oman kasvupotentiaalin kunnioitusta. Se edellyttää aikuiselta tutkivaa, moralismista vapaata asennetta ja aitoa kiinnostusta nuorta kohtaan, paljon tietoa, kokemusta ja ennen kaikkea aikaa. Jos nuoruusikä ristiriitoinen jää kokematta ja elämättä nuoren kasvu ja kehitys pysähtyvät eikä tarvittavaa lujaa pohjaa aikuisuudelle ja tulevan sukupolven kasvattajalle rakennu.

Kiitän Nuorisopsykoterapia-säätiön Gustav Amnell -rahastoa ja Signe ja Ane Gyllenberg säätiötä taloudellisesta tuesta tämän kirjan kirjoittamiseen sekä Sari Maanhallaa suuresta avusta tekstien työstämisessä. Psykoterapiasäätiö Monasteri ja varsinkin sen nuoruusiänpsykoterapiatyöryhmä ovat olleet työlleni täysin korvaamattomia. Erityisesti haluan kiittää työnohjaajani ja työtoveriani koulutuspsykoanalyttikko Hannu Sikkilää arvostuksesta, tuesta ja opista. Yli kolmekymmentä vuotta kestänyt yhteistyömme on läsnä myös näillä sivuilla.

Oulussa 11.4.2016

Jukka Tervo

I

MUSIIKKITERAPIAA, ROCKIA JA POIKAIN KOLTTOSIA

Tämän kirjan artikkelit eivät ole aikajärjestyksessä. Tässä osassa otan kantaa nuorten asemaan maailmassa ja hoito-organisaatioissa, pohdin rockmusiikin ja nuorisokulttuurin sisältöjä ja lähestyn nuoruuden kokemuksia Ouluun sijoittuvan elokuvan kautta. Mikko Niskasen *Pojat* toimii siltana sekä nuoruuden maailmaan sodan jälkeisessä Suomessa että omaan työhöni Oulun Raksilan sydämessä.

Kuten esipuheessa jo kirjoitin aloittaessani terapeutin uraa ei musiikkiterapeuttikoulutusta juurikaan ollut viikonloppuseminaareja enempää. Terapeutit työskentelivät suurissa laitoksissa sukkuloiden osastolta toiselle musiikkiryhmiä ohjaten ja kenties joitakin potilaita kahden kesken tavaten. Mistään säännöllisestä ja jatkuvuuteen perustuvasta terapiatyöstä ei ollut kysymys. Joskus musiikkiterapeutti miellettiin vain viihdyttäjäksi ja yhteislaulutilaisuuksien vetäjäksi.

Aloittaessani työn 1980-luvun alussa juuri avatulla Oulun yliopistollisen sairaalan nuorisopsykiatrisella osastolla sain täysin vapaat kädet kehittää nuorten musiikkiterapiaa ja koko työryhmän täyden tuen. Ymmärsin pian, että näin tiivis musiikkiterapian liittäminen nuorten yhteisöhoitoon ja nuoruusiän psykoterapiaan oli hyvin ainutlaatuista. Psykoterapiaseminaarit ja työnohjaukset olivat jokaviikkoisia ja koulutuspäiviä järjestettiin säännöllisesti opettajina kotimaisia ja kansainvälisiä asiantuntijoita. Päätin tehdä työstäni hyvin tarkat kirjalliset muistiinpanot, äänittää terapiatuntien musiikkia ja videoita tilanteita säännöllisesti. Näin syntynyttä materiaalia saatoin käyttää tiimin kokouksissa sekä työnohjauksessa, ja niiden pohjalta syntyi 20 vuotta myöhemmin mm. teokseni *Teräskitarra – musiikkiterapia nuoruusiässä* (2003).

Nuorten musiikkiterapian pohdintojeni ensimmäistä kirjallista työtä, artikkelia *Musiikkiterapia nuoren kasvun ja kehityksen tukena* (1985) on vä-

hän kiusallista lukea, mutta olkoon se mukana muistuttamassa siitä että jostain on aloitettava. Tokihan minä editoin sitä tähän aika reippaasti. Eivät kirjoituksen ajatukset sinällään huonoja ole, edelleen käyttökelpoisia, mutta paljon on vettä virrannut sen jälkeen Oulujoessa.

Myös aika hymyilyttää: 1980-luvun alussa ei tietokoneita, kännyköitä, internetiä tai edes Cd-levyjä vielä ollut ja musiikki- ja nuorisokulttuuri oli tietysti aivan toista. Nuoruus ei. Paljon myöhemmin julkaistussa Lääkärilehden artikkeliin *Musiikkiterapiaa nuoruusiän kriiseihin* (2002) olen tiivistänyt ajatuksiani musiikkiterapian mahdollisuuksista eri tavoin häiriintyneiden nuorten psykiatrisessa hoidossa.

OLLAKO VAI EIKÖ OLLA?

Julkaistu kirjassa *Kevät räjähti käsiin – kertomuksia nuoruudesta (2011)*.

Sinä putosit lapsuuden ja aikuisuuden väliseen kuoppaan. Nyt sataa ja sinä kuljet yksin ulkona katsellen ihmisten ikkunoihin pohtien sitä turvan ja onnen astetta, joka elää jokaisen lämpimästi hehkuvan ruudun takana. Et ole vielä tarpeeksi vanha erottaaksesi halveksuntaa kateudesta. Sinä kävelet yksin ilman ketään ja olet kahden vaiheilla niin kuin usein viime aikoina; ollako vai eikö olla?

Aamulla herätessäsi tunnet, että juuri tämä päivä näyttää suunnan ja löydät ihmisen, jonka kanssa kulkea sitä kohden. Mitä edemmäs päivä etenee, sitä raskaammin kannat valolla kastettuja silmiäsi tässä pimeässä maassa. Sinä putosit ja kiljuit, eikä kukaan kuullut eikä kuunnellut. Sinua ei varoitettu eikä etukäteen kerrottu siitä maasta, johon joutuu, kun heittää hyvästit lapsuuden piilohippasille ja pullantuoksuisille päiville. Se tapahtuu hitaasti niin kuin aamu ryömii yötä pitkin, sillä – kuten on kirpaisevasti kirjoitettu – yön pimein sydän on aamun ensihetki. Ja kuitenkin sinä itse halusit ja kaipasit sitä. Tahdoit seurata muita, kun huomasit jääväsi joka päivä enemmän yksin lapsen leikkeihin toisten puhuessa jo kummaa kieltä oudoissa asuissaan jotenkin muuttuneena. Ja kun tuli sinun vuorosi nousta laivaan, se lähtikin täristen ja ulvoen, eikä takaisin ollut paluuta.

Kun omassa ruumiissa nytkähtää tulivuori ja kun veri polttaa lakanan viatonta ihoa, jotain peruuttamatonta on tapahtunut. Viimeinenkin napanuoran jäännös irtoaa napsahtaen, ja entiset sanat maisuttuvat vierailta suussa. On vaiettava ollakseen rehellinen, ja kuitenkin on pakko huutaa. Vanhempasi vaihtavat karvaa, ja alkaa vainon ja vapauden sukupolvien välinen ikuinen kireä valssi, sillä se mitä nuoruudessa todella tapahtuu, ei kestä tai kaipaa aikuista korvaa. Ovet tarvitsevat lukkoja ja ikkunat kaihtimia aivan samalla lailla kuin ajatuksesi ja mielesi kuvat tarvitsevat piilon, jossa kurkistaa niihin, kun muut nukkuvat television uuvuttamin silmin. Joka yö piirrät ruumiisi kartan uudelleen, joka yö kadotat ja löydät itsestäsi jotain uutta.

Se minne putosit, on kuin valkea läikkä Amazonin viidakon kartalla, niin kiehtova ja uusi ja samalla tuntematon ja pelottava. Kukapa mielellään muistaisi tai muistelisi nuoruutensa kipeää laitaa; yksinäisyyttään ja pienuuttaan. Ja nyt kaikki paha on siirretty sinne, missä nuoria on enemmän kuin kaksi jouten takomassa itseensä syvyyttä erehtymällä ja kokeilemalla.

Nuoruudeltasi lyödään luulot pois kirjoilla, koneilla ja muovirahareveilla. Missä kasvavat korkoa hyvinvointikakarat ja missä pienten vanhempien tavalliset lapset? Yliopistojen leveät lauteet notkuvat entsyymien kalpeita kaikkientietentotohtoreita ja kaksikymmentävuotiaita yritysjohtajia, joiden asiakirjasalkut vinkuvat optioista ja opintoviikoista onnellisina. Eivätkö he aja koskaan ojaan? Onko koko maailma heille valtatie? On niin paljon, mitä et ymmärrä.

Missä asuvat lapsuudessa liikaa yksin olleet, hylätyt, sairauden tai kuoleman kohtuuttoman sormen osoittamat? Missä ovat ne, jotka eivät osaa puhua, huutaa tai itkeä kuin käsillään? Missä ne, jotka kaipaavat varastamalla, missä ne, joiden silmissä asuu viisivuotiaan hätä? Missä ovat ne, jotka eivät osaa puolustautua eivätkä uskalla hyökätä? Missä ovat tarhojen ylimääräiset, ne hankalat kakarat? Missä ovat äidittömät, isättömät, adoptoidut ja huostaan otetut? Missä ovat pahoinpidellyt ja ylistämällä alistetut, liikuntakyvyttömiksi syötetyt ja välinpitämättömyyden lainavaatteisiin puetut? Missä on ihan tavallinen nuori kriisiinsä kompastuneena etsimässä ovea itseensä? Missä on kiireetön korva ja kärsivällistä kärsivällisempi katse? Missä on apu, kun hätä on nuoruus? Kuinka he jaksavat näissä ahneiden pidoissa, kun ahneetkaan eivät jaksa?

Löytyykö aika ja tieto byrokraattien, hallitusten, johtoryhmien ja komiteoiden puoluepoliittisesta viisaudesta, jossa moottoritiellä tai huippu-urheilulla on suurempi kiire kuin niiden asialla, jotka ovat nuoria ja jotka purevat auttavaa kättä niin kuin aina on purtu, että tiedettäisiin, missä käsi on ja kenen? Kuka nyppii nuoruuden siivet heti kun ensimmäinen lentoyritys ei mennytkään suositusten mukaan? Mutta kuka kesyttää ketun niin, että se pysyy kettuna, ettei sen

Musiikkiterapeutti, laulaja/lauluntekijä ja kirjailija Jukka Tervo (1956) tunnetaan erityisesti psykoterapeuttisen nuoruusiän musiikkiterapian kehittäjänä. Juhlistaakseen 40 vuotta kestänyttä työuraansa hän on valinnut tähän teokseen kokoelman lehdissä, ammattijulkaisuissa ja kirjoissa 1978-2016 julkaisemistaan artikkeleista. Kirjoituksissaan hän on käsitellyt musiikkiterapian kliinistä käytäntöä, nuoruusiän luovuuden erityispiirteitä, nuoruusikää käsitteleviä elokuvia (400 kepposta, Pojat, Nuori Kapinallinen, Il Capitano, Science Of Sleep, Peili, Julma maa, Hurjapäät) sekä musiikin, varsinkin rockmusiikin ja nuorisokulttuurin merkitystä nuoruusiän kasvu- ja kehitykselle. Hän on tarkastellut myös Suzuki-metodia lapsen kehityksen tukena sekä ruumiillisuutta nuoruusiässä.

Kokeneena luennoijana ja kirjailijana Jukka Tervo kykenee kuvaamaan elävästi ja maanläheisesti vuoropuhelua erilaisissa elämäntilanteissa olevien nuorten kanssa. Nuoruusiässä ratsastetaan kahdella hevosella; nuori työstää regression kautta uudelleen esiin nousevia lapsuuden elämyksiä ja kokemuksia sekä aivan uusia ennen kokemattomia nuoruusikään kuuluvia mielikuvia, toimintaa, pelkoja ja toiveita. Kasvun ja tuhon mielikuvat kulkevat nuoruudessa rinta rinnan. Mitä enemmän luovuutta sitä vähemmän tuhoavuutta. Kirjoittajalla on painavaa ja kriittistä sanottavaa myös nuorten hoidon ja kuntoutuksen epäkohdista.

Teos sopii kaikille nuorten kokemusmaailmasta kiinnostuneille sekä oppikirjaksi että oheislukemistoksi kasvatuksen, opetuksen, kulttuurin, sosiaalitoimen, terapian ja terveydenhuollon alueilla.

ISBN: 978-952-330-327-0

BoDTM
BOOKS on DEMAND

www.bod.fi